

Лідія Сніцарчук

ORCID ID: 0000-0002-7272-9357

докторка наук із соціальних комунікацій, професорка,
директорка Науково-дослідного інституту пресознавства,
заступниця генерального директора з наукової роботи
Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника
(Львів, Україна)
e-mail: lidija_s@ukr.net

УДК 070+821.161.2](477)(092)“1934/1939“(044.2)

**«ПИСАТИ МУШУ – ЦЕ Є УМОВА МОГО ЖИТТЯ»:
ЛИСТИ
СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ ДО ОЛЕНИ КИСЛЕВСЬКОЇ
(1934–1939 рр.)**

DOI 10.37222/2786-7552-2023-3-10

Проаналізовано низку листів письменниці і журналістки Софії Яблонської, надісланих з Китаю, Франції, Галицького краю впродовж 1934–1939 рр. до громадсько-політичної та культурної діячки – письменниці, редакторки часописів «Жіноча Доля» та «Жіноча Воля», журналістки Олени Кислевської. До аналізу залучено корпус маловідомих джерел, що дозволили з'ясувати особливості епістолярної комунікації двох непересічних творчих особистостей, тональність якої змінювалася залежно від обговорюваної проблематики – від ділового обговорення справ, пов'язаних здебільшого з публікацією матеріалів С. Яблонської у пресі, зокрема в коломийській «Жіночій Долі», до щирих розповідей про приватне життя авторки та її роздумів про життєві цінності та їх значимість. Цей корпус листів зберігається нині внаслідок відомих історичних обставин у Національній бібліотеці у Варшаві (Республіка Польща).

Відзначено, що в листах збережено чимало інформації, за якою маємо змогу з'ясувати специфіку мандрівної вдачі С. Яблонської та її журналістської праці, особливості її сприйняття та творчого відтворення дійсності, реакцію на різноаспектні події – ті, що відбувалися з нею чи в країні, де вона проживала на той час або ж до якої мріяла потрапити, інші важливі обставини її насиченого життя. Визначено основні теми й проблеми, які

навітлювала С. Яблонська, охарактеризовано інформацію, що розкриває особливі риси характеру адресантки, своєрідні підходи до творення текстів, специфіку авторського письма, сприйняття критики її опублікованих текстів. Охарактеризовано жанрові форми журналістських матеріалів С. Яблонської (лист, авторська колонка, подорожній нарис тощо). Підтверджено активне прагнення С. Яблонської брати участь в культурному житті українського соціуму краю.

Ключові слова: Софія Яблонська, Олена Кисілевська, епістолярій, міжвоєнне двадцятиліття, галицька преса, творча біографія, журналістська діяльність.

Постановка проблеми. Софія Яблонська (1907–1971) розпочала свій впевнений творчий шлях як журналістка та письменниця у друге десятиліття інтербелуму. Публіковані в галицьких часописах, її різножанрові матеріали відразу набували популярності, ставали запотребованими й очікуваними. Про С. Яблонську неодноразово писали автори української і польської преси, обговорюючи її карколомні подорожні сюжети, особливості їх авторського відтворення. У радянський період ім'я знаної авторки, як і переважної більшості важливих для української культури особистостей, було ретельно вихолощено з українського публічного дискурсу. І тільки в 1990-х рр., після багатьох десятиліть заборон і замовчувань, відбувся новий – потужний – сплеск читацького зацікавлення творчістю С. Яблонської. Цьому сприяло перевидання її творів (видавництва «Богуславкнига», «Піраміда», «Родовід»), а також уведення її імені в науково-популярний дискурс, що й зараз супроводжується активним вивченням її життєпису, творчої спадщини, архівної документалістики. Особливу увагу нині звернено на дослідження епістолярію С. Яблонської, який зберігається в низці архівних інституцій України, Франції, Польщі. Листи С. Яблонської – адресантки та адресатки – слугують важливою підпорою для дослідників, які прагнуть розкрити світоглядні, соціальні, культурні, естетичні, професійні аспекти її життя і творчості.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні особливостей епістолярної комунікації двох непересічних особистостей – Софії Яблонської (адресантки) та Олени Кисілевської (адресатки), які

брали участь у творенні українського інформаційного простору як письменниці, журналістки, авторки-подорожниці.

Об'єкт дослідження: листи С. Яблонської, надіслані з Китаю, Франції, Галицького краю впродовж 1934–1939 рр. до О. Кисілевської.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інтерес до біографії Софії Яблонської, рівно ж як і запит на прочитання її текстів, відбувся у першій половині 1990-х рр., коли розпочалося активне дослідження української преси минулого, зокрема й тих часописів, де неодноразово було публіковано її різножанрові твори. Вперше докладну інформацію про ці шановані читацтвом галицькі видання («Діло», «Життя і Знання», «Жіноча Воля», «Жіноча Доля», «Назустріч», «Нова Хата» та ін.) подано в історико-бібліографічних нарисах, вміщених у працях Науково-дослідного інституту пресознавства Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, серед яких наведемо, наприклад, «Українські часописи Коломиї (1865–1994 рр.» М. Романюка та М. Галушко (Львів, 1996), «Періодика Західної України 20–30-х рр. ХХ ст.: матеріали до бібліографії» (Львів, 1998. Т. 1; 1999. Т. 2; 2000. Т. 3; 2001. Т. 4; 2003. Т. 5), «Українські часописи Львова 1848–1939 рр.» (Львів, 2003. Т. 3. Кн. 1: 1920–1928; Кн. 2: 1929–1939).

Тимофій Гаврилів, який першим з літературознавців розпочав наукове прочитання творів письменниці, зокрема уміщених п. н. «З країни рижу та опію» подорожніх нарисів, наголошував, що «в сучасний дискурс Софію Яблонську вводили Федір Погребенник, Ярослав Поліщук, Василь Габор» [2, с. 251]. Віддаючи належне багатьом науковцям, видавцям, журналістам, які завзялися вивчати й популяризувати творчі набутки Яблонської, особливо відзначимо зусилля Вероніки Гоменюк та Андрія Беницького, яких також не оминув чар творчості Софії. Завдяки залюбленню в тексти мандрівниці вони перші з українських дослідників познайомилися, діставшись до Парижа, з Наталі Уден – онукою Софії, оглянули й частково (наскільки було можливо за незначний термін перебування у місті) опрацювали родинний архів, а головню зініціювали, уклали й підготували до друку низку творів С. Яблонської, що побачили світ у видавництві «Родовід» 2018 р., зокрема альбом уперше опублікованих подорожніх фотографій мисткині п. н. «Теура.

Софія Яблонська». У наукових статтях В. Гоменюк («З епістолярію кореспондентки: співпраця Софії Яблонської із журналом “Нова Хата”» [3]) та А. Беницького («Листи Михайла Рудницького до Софії Яблонської: комунікаційні особливості» [1]) вміщено результати їхнього прочитання епістолярію С. Яблонської, який зберігається наразі в родинному архіві в Парижі, а також у Центральному державному історичному архіві України (м. Львів).

Активна дослідницька увага до постаті цієї яскравої особистості не спадає й донині. На цьому, зокрема, наголошує дослідниця Ольга Катола, важливим внеском якої у сучасну Яблонськіану стала стаття «Тематичне новаторство публікацій Софії Яблонської у галицькій пресі міжвоєнної доби» [5]. Авторка акцентувала увагу на науково-популярному дискурсі В. Агеєвої, О. Забужко, О. Середи (Дзвінка Воробкало) та ін.: «Публікації цих авторів висвітлюють насамперед надзвичайно цікаву біографію української інтелектуалки, яка у свій час (1920–1930-ті рр.), кинувши виклик численним суспільним стереотипам і табу, спромоглася втілити в життя свої неймовірні мрії» [5, с. 219]. Відзначимо також творчі набутки Олени Галети (відкрита лекція-презентація «Історія з романом: з паризького архіву Софії Яблонської») та Анатолія Дністрового (онлайн-лекція «Софія Яблонська. Перша українська тревел-блогерка»), які й надалі підсилюють інтерес української спільноти до творчості талановитої журналістки й письменниці.

Методи дослідження. Застосовані аналітико-синтетичний, біографічний, хронологічний, порівняльний, ретроспективний, зіставний, джерелознавчий, описово-аналітичний методи в поєднанні з історико-культурним та мікроісторичним підходами дали можливість досягти визначеної мети.

Виклад основного матеріалу. У передмові до книги «Софія Яблонська. Листи з Парижа. Листи з Китаю» упорядник цінного пресового матеріалу, який розкриває непересічний талант й дивовижну вдачу журналістки й письменниці, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту пресознавства Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника Василь Габор відзначав, що за публікаціями в тогочасній пресі 1920–1930-х рр. сьогодні кожен зацікавлений читач має змогу сформувати «колективний портрет» Софії

Яблонської [4]. Справді, читацьке бачення багатогранного образу журналістки й письменниці значним чином залежить не тільки від прочитаних творів, а й від їхнього сприйняття читачами – сучасниками авторки, свідчень яких залишилося чимало на сторінках преси. Ґрунтовною інформаційною підмогою до творення образу С. Яблонської слугує збережене листування – її та українських діячів, здебільшого працівників преси міжвоєнного двадцятиліття – Л. Бурачинської, О. Кисілевської, А. Крушельницького, В. Мудрого, М. Рудницького, Ф. Федорціва та ін.

Ориґінали листів С. Яблонської, про які вестимемо мову, зберігаються нині внаслідок відомих історичних обставин у Національній бібліотеці у Варшаві (Республіка Польща). Написані вони до редакторки «Жіночої Долі» Олени Кисілевської у 1930-х рр., коли адресантка перебувала у Франції (Тюрен, три листи), Китаї (Юнан-Фу, п'ять листів), а також у Галичині (Криниця, Гребенів, Львів, чотири листи, дві поштівки). У цій незначній кількості листів збережено чимало інформації, за якою маємо змогу з'ясувати специфіку мандрівної вдачі С. Яблонської та її журналістської праці, особливості її сприйняття та творчого відтворення дійсності, реакцію на різноаспектні події – ті, що відбувалися з нею чи в країні, де вона проживала на той час або ж до якої мріяла потрапити, інші важливі обставини її насиченого життя. Ці листи дозволяють також виокремити низку притаманних Софії рис мандрівниці-«волоцюги», журналістки, фотокореспондентки, кінодокументалістки, письменниці і, звісно, доньки, дружини, матері.

Чимало обговорюваних у листах сюжетів багатого на пригоди життя С. Яблонської знайомі нам за її художніми текстами, доповненими роздумами й ремінісценціями з того чи іншого приводу. Однак цінність епістолярних повідомлень – у форматі «реального часу», у відтворенні подій щойно пережитих і невідрефлексованих. Характеризуючи специфіку взаємин цих непересічних особистостей, відзначимо, що були це здебільшого діалоги двох приятельок, тональність яких змінювалася залежно від обговорюваної проблематики – від ділового обговорення справ, пов'язаних здебільшого з публікацією матеріалів С. Яблонської у пресі, зокрема в коломийській «Жіночій Долі», до

ширих розповідей про приватне життя авторки та її роздумів про життєві цінності та їх значимість. Докладне відтворення в листах С. Яблонської запитань, відгуків, інших фраз із листів О. Кисілевської дає змогу з'ясувати, про що вела мову у своїх листах О. Кисілевська, а отже, зрозуміти її зворотну реакцію на повідомлення адресантки.

Звертаючись до старшої колеги, Софія розповідала про прагнення реалізувати своє «призначення волоцюги», характеризувала самопочуття після здійснених подорожей, що слугували їй своєрідною втечею від реальності, описувала пригоди при спробі уникнути депортації з Китаю через її «надто» сміливі мандрівки, ділилася думками щодо свого «писання», вела мову про задуми різноаспектних матеріалів для друку в галицьких часописах.

Тематично багатшарова фактура хронологічно першого листа (Юнан-Фу, 03.01.1934) з цього корпусу епістолярію об'єднує широке коло різнорідних за змістом оповідей: про уникнення депортації в Європу («...я ще не скінчила моєї тут праці»¹), про очікувану подорож «довкола світу» та плани щодо її здійснення, про сподівану роботу «кінорепортерки», про своє розуміння стану щастя й означення своєї «щасливості» («Щоб желати щастя людям треба в нього вірити, а я попри мій оптимізм і бадьорість не вірю у нього... Щасливим, по моему можна бути тільки за ціну терпіння»²).

У цьому листі Софія розповідала О. Кисілевській про свою мрію – «мати досить часу щоб писати в рідній мові і писати до наших журналів, писати книжки, описувати подорожі. Тим часом моя праця репортера, фотографа й кінового оператора «світових актуальностей» (!) не лишає мені майже години вільної на день. Ледви, час від часу, можу написати листа»³. До слова, про час як найдорожче багатство людини йшла мова в опублікованому в газеті «Діло» «Листі зі Сходу на листи з краю» С. Яблонської [6]. Тема постійної нестачі часу рефренить також і в інших її листах

¹ Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Юнан-Фу, 03.01.1934. ЛННБ України імені В. Стефаніка: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 91847. Арк. 45–46.

² Там само. Арк. 44–45.

³ Там само. Арк. 48–49.

до О. Кисілевської. Відзначимо, зокрема, висловлене в листі від восьмого січня 1936 р. прохання до редакторки «Жіночої Доли» відправити мамі – Модесті Яблонській – листопадове (22-ге) число часопису, де було вміщено її докладний «Лист з Китаю»: «Моя мати дуже буде рада з нього, бо в тім листі я описую моє буденне життя, на що в приватних листах мені трудно здобутися»⁴.

Ще однією мрією, пов'язаною з професійною діяльністю С. Яблонської, було організувати для галичан показ фільму про країни «Далекого Сходу». Оскільки результати її операторської праці належали «фільмовому товариству», Софія планувала для демонстрації на задуманих відчитих у краї цей відзнятий матеріал «накрутити для себе» – за власні кошти. «Окрім цього привезу цілу колекцію знімок, які можна насвітлювати, як нерухому фільму»⁵. Забігаючи наперед, відзначимо, що через низку об'єктивних і не дуже обставин фільми таки не вдалося продемонструвати, однак аудиторія отримала змогу побачити значну кількість фотографій авторства С. Яблонської.

У цьому ж листі адресантка особливо наголошувала на своєму бажанні навідатися до Галичини і – цілком несподівано – «врешті зазнайомитися з... усіма новими друзями та ворогами». Судячи з відгуків у пресі, републікованих частково в уже згаданій книзі «Яблонська Софія. Листи з Парижа. Листи з Китаю», друзів і тих, що прагнули долучитися до цього кола, було чимало, тому «геть незнайомі вороги» бентежили. «Одним із найзавзятіших моїх ново звербованих ворогів є п. Галактіон Чіпка з Діла. Він, як Ви самі бачили, не маючи жадних підстав, атакує, – в саркастичнім листі до мене, поміщенім в Ділі, – моє приватне життя про яке він абсолютно нічого не знає... Аж смішно, а часом заплакати хочеться»⁶. У газеті «Діло» за час, що передував написанню листа, ми віднайшли «Лист до землячки» [6], опублікований у газеті під рубрикою «Відгуки дня» п'ятого липня 1933 р., журналіста Романа Купчинського, талановитого фейлетоніста «Діла» та низки

⁴ Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Юнан-Фу, 08.01.1936. ЛННБ України імені В. Стефаніка: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 69743. Арк. 430.

⁵ Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Юнан-Фу, 03.01.1934. ЛННБ України імені В. Стефаніка: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 91847. Арк. 51.

⁶ Там само. Арк. 46–47.

інших часописів, який працював під псевдонімом Галактіон Чіпка. Виявилось, що перед цим – 30 червня 1933 р. – у «Ділі» було вміщено «Лист зі Сходу на листи з краю» С. Яблонської, в якому вона «признавалася» читачам: «Дуже мені приємно, хоч часом незручно перевірювати, чи справді стала я така популярна в ріднім краю. Переді мною (хоч правда, збирана від року) лежить ціла колекція листів від знайомих і незнайомих, із запитами, докорами, проханнями, на копертах яких я зазначила то червоним, то синім олівцем “негайно”, “пильно”, “неодмінно”, “приємно”, “обов’язково”» [7].

«Лист до землячки» Галактіона Чіпки С. Яблонська вважала «саркастичним» – уїдлигим і образливим. У листі до О. Кисілевської вона відзначала, що тих осіб, які не сприймали її (вочевидь, усе ж її успішність – письменницьку, публіцистичну, журналістську тощо), було чимало. «Чи це все чого я можу сподіватися від своїх, за те що для них я так хотілаб віддати мої найкращі сили?». Її позиція – «краще замовчати до часу, коли мене оборонять результати мого цілого закінченого життя». Однак, на нашу думку, Р. Купчинський кпинив радше над авторами надісланих до неї листів та їхнім змістом, про специфіку якого вона вела мову у своїй публікації. Зрештою, цей текст фейлетоніста цілком міг бути спровокований колегою Р. Купчинського – журналістом і редактором М. Рудницьким – як особливий засіб привернення читацької уваги до творчості авторки, з якою його лучило тривале дружнє спілкування.

Серед низки інших епістолярій С. Яблонської, що зберігаються у Національній бібліотеці у Варшаві, – поштівка⁷ від 25 грудня 1934 р., надіслана О. Кисілевській із Криниці, де Софія намагалася відновити свій «попсований організм» після втомливої подорожі «навколо світу», а також провадила інтенсивну, незважаючи на «вичерпання по довгій мандрівці», підготовку до відчитів про свої подорожі, що мали відбуватися під егідою Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка у Львові та інших галицьких містах і містечках.

Для дослідників творчої майстерні С. Яблонської ці листи є цінними, зокрема, й описом її процесу творення тексту: «Я на

⁷ Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Криниця, 25.01.1936. ЛННБ України імені В. Стефаника: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 69743. Арк. 431.

жаль не вмію скоро писати, хоч з першої руки без труду заповнюю листки – зате потім... Потім приходять відплив, надума, самокритика. З літами мій розгін і самовпевненість слабнуть, а до того додати мою відокремленість від своїх та моє нове життя заміжньої жінки то й готове виправдання моєї слабкої продукції. Хоч я ніяк не трачу надії, бо я писати мушу – це є умова мого життя – моєї духової рівноваги»⁸. (Тут і далі наводимо розлогі цитати з листів С. Яблонської винятково для привернення уваги дослідників до її епістолярної творчості загалом і обговорюваного листування зокрема.)

Прохаючи О. Кисілевську про швидку відповідь, Софія зізнавалася, що листи з Галичини слугували їй особливою «іскрою», яка давала насагу й бажання творити, висловлювала свою думку про зміст «Жіночої Долі» та «Жіночої Волі», якими опікувалася О. Кисілевська, відзначала публіцистичні вартості текстів «нових дописувачок» до цих часописів. У відповідь на інформацію О. Кисілевської про присудження Ірині Вільде літературної нагороди Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка за 1935 р., вміщену в листі, що зберігається приватному архіві С. Яблонської (м. Париж), повідомляла, що «виписала з книгарні зі Львова» дві книжки Ірини Вільде («я певна що її твори мають легкий стиль живі постаті і глибоку думку»⁹), вважаючи, що письменниця цілком заслуговувала на цю відзнаку. До слова, О. Кисілевська, високо оцінюючи різножанрові твори С. Яблонської – від інформаційних дописів до подорожніх нарисів, допускала, що Софія цілком заслужено могла претендувати надалі на цю нагороду: «На другий рік черга за Вами, як тільки схочете, це легко здобудете»¹⁰. (Дякуємо Наталі Уден та Вероніці Гоменюк за можливість ознайомитися із текстом цього листа.)

С. Яблонська висловлювала вдячність О. Кисілевській за регулярне надсилання «Жіночої Долі», в якій «завсіди є щось цікавого». Зокрема, вона відзначила опубліковані в кількох числах часопису «описи з Марокка» О. Кисілевської, що згодом вийшли

⁸ Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Юнан-Фу, 08.01.1936. ЛННБ України імені В. Стефаника: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 69743. Арк. 430.

⁹ Там само. Арк. 435.

¹⁰ Лист О. Кисілевської до С. Яблонської, Коломия, 09.01.1936. (Приватний архів С. Яблонської, Париж).

окремим виданням п. н. «Під небом півдня» (Коломия, 1937). Цей нарис О. Кисілевської підтверджував думку адресантки про те, «що кожна правда має два боки. Я бачила Марокко з його найкращих, поетичних і екзотичних сторін /трохи навмисно замовчуючи решту/, – а Ви навпаки підхопили передусім це, що там справді найсильніше вражав кожного подорожника у переїзді, це нужда, бруд, невільництво жінки тощо. Очевидно, що обставини, в яких я там жила, були теж сприятливіші на те, щоб бути захопленою мароканською екзотикою. Я жила у гарнім арабським домі, мала арабську обстанову, арабську служницю, багато арабських знайомих, і навіть доступ до їхніх гаремів, та врешті багато часу, завдяки чому я уникнула перетяження вражіннями і втоми, від яких у великій мірі залежні наші вражіння»¹¹.

У листах Софія календарно фіксувала свій життєвий уклад, розповідаючи про домашні клопоти (сад, город, кухня), сімейні й громадські обов'язки. Зокрема, у листі від сьомого квітня 1936 р. вона повідомляла, що була обрана секретаркою «інтернаціонального клубу європейців» («Це багато відвічальности, клопотів і треба багато ініціативи та енергії»¹²). У листах від 1938 р. її увага зосереджена значним чином на синові Данкові-Мішелеві, який «вийшов в мене такий славний, що аж дивно». («Як бачите, у нас засіяло нове сонце – тому не дивуйтеся що так мало пишу. Ви певно знаєте з вашої редакторської практики, що жінки, коли вони щасливі, перестають бути продуктивні»¹³.) Однак уже 25 лютого 1939 р. вона відзначала, що відновила свою «літературну продуктивність», – «тепер в мене більше літературних плянів ніж коли-небудь було»¹⁴.

¹¹ Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Юнан-Фу, б/д. ЛННБ України імені В. Стефаніка: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 69743. Арк. 435.

¹² Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Юнан-Фу, 07.04.1936. ЛННБ України імені В. Стефаніка: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 69743. Арк. 432.

¹³ Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Юнан-Фу, 14.04.1938. ЛННБ України імені В. Стефаніка: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 69743. Арк. 439.

¹⁴ Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Торен, 25.02.1939. ЛННБ України імені В. Стефаніка: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 69743. Арк. 440.

Тож наскрізною темою листів, їх головною героїною залишалася творчість Софії. Адресантка докладно розповідала про свої письменницькі й журналістські писання, обговорювала творчі проекти, повідомляла про відправлені до «Діла», «Нової Хати», інших видань оповідання, нариси, есеї. Софія просила надсилати їй пресові публікації про її твори, наголошуючи на важливому для неї критичному ставленні до написаного: «Тут у моїй відокремленості це був би для мене дороговказ, – бо в браку інших я кермуюся одним однісеньким моїм особистим осудом, – а цього рішуче за мало у моїх літературних початках... Чи-ж би справді я не мала ні одного такого приятеля, який був-би готов зробити мені прислугу, та дати кілька порад критик, осудів, – а не тільки одну сторону медалю похвали!...»¹⁵.

Талант репортажистки-оповідачки яскраво проявився й у листах, багатих на докладне змалювання притаманних Софії рис характеру – характеру особи, яка «не сотворена на те, щоб довший час жити на однім місци»¹⁶, оптимістки, самостійної, надзвичайно працьовитої, відкритої до сприйняття нового, комунікабельної і винахідливої. При цьому Софія наголошувала на властивому їй фаталізмі – «вірі найменшого зусилля», що неодноразово рятував її у надто ризикованих ситуаціях: «Я не вірю, щоб можна було втечи перед призначенням»¹⁷. Свідома того, що «образок, який... лишила по собі» у своїх творах, надто оптимістичний, вона зізнавалася О. Кисілевській і про «інші сторінки моєї вдачі». «Їх є стільки само, що настроїв, що відмінних переживань. Я не завсіди романтичка, також не кожного дня оптимістка, не усім захоплена – не завсіди щаслива. Зрештою не тільки я, – усі ми так само змінні, так само вразливі»¹⁸.

Висновки. Нині «кожний, хто читає Яблонську, яка левову частину життя провела поза україномовним простором, і хто знає, як писали її сучасники, зокрема й ті, що не покидали

¹⁵ Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Юнан-Фу, б/д. ЛННБ України імені В. Стефаника: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 69743. Арк. 435.

¹⁶ Лист С. Яблонської до О. Кисілевської, Юнан-Фу, 07.04.1936. ЛННБ України імені В. Стефаника: Цифрова колекція «Архів НТШ НБП у Варшаві». МФ № 69743. Арк. 432 зв.

¹⁷ Там само. Арк. 432 зв.

¹⁸ Там само. Арк. 433 зв., 434.

рідномовного середовища, можуть лише подивувати лексичну розвиненість, зрілість, модерність її письма», – акцентував добротність художніх текстів С. Яблонської Т. Гаврилів [2, с. 265]. Відзначимо, що це твердження відомого літературознавця цілком характеризує і її епістолярій. Зокрема, листи С. Яблонської до О. Кисілевської підтверджують її талановите вміння вишукано провадити адресатку по лабіринтах своїх життєвих мандрів – творчих, робочих, сімейних, домашніх. Здебільшого обговорення тих чи інших проблем у листах С. Яблонської виходило поза рамці епістолярію, набуваючи обрисів якісних художньо-публіцистичних текстів. Її епістолярний стиль – гречний, делікатний, розважливий, невимушений та водночас упевнений і діловитий – викликав шире сприйняття у залучених до комунікаційного кола співбесідників. Ведучи мову про ці та інші епістолярні взаємини С. Яблонської, наголошуємо, що дослідникам варто звернути прицільну увагу і на цей особливий її вид творчості. Листування С. Яблонської потребує передовсім повного, наскільки можливо, виявлення, відтак – уважного прочитання та аналізу і, як результат, створення якісного видавничого продукту, що було б особливо цінним для шанувальників таланту письменниці і журналістки.

Література

1. Беницький А. Листи Михайла Рудницького до Софії Яблонської: комунікаційні особливості. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2017. Вип. 7(25). С. 427–436.
2. Гаврилів Т. Ідентичнісні імплікації: «З країни рижу та опію» Софії Яблонської-Уден. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Львів, 2018. Вип. 31. С. 251–266.
3. Гоменюк В. З епістолярію кореспондентки: співпраця Софії Яблонської із журналом «Нова Хата». *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. Львів, 2017. Вип. 7(25). С. 436–448.
4. Габор В. «...чи існують іще десь на світі райські острови...» (Народження зорі Софії Яблонської на сторінках галицької преси 20–40-х рр. ХХ ст.). *Яблонська С. Листи з Парижа. Листи з Китаю*: подорожні нариси, новели, оповідання, есеї, інтерв'ю. Львів, 2018. С. 9–15.
5. Катола О. Тематичне новаторство публікацій Софії Яблонської у галицькій пресі міжвоєнної доби. *Пресознавство*. Львів, 2022. Вип. 1. С. 217–226.
6. Чіпка Галактіон [Купчинський Р.]. Лист до землячки. *Діло*. 1933. Ч. 172.
7. Яблонська С. Лист зі Сходу на листи з краю. *Діло*. 1933. Ч. 167.

References

1. Benytskyi, A. (2017). Lysty Mykhaila Rudnytskoho do Sofii Yablonskoi: komunikatsiini osoblyvosti [Letters of Mykhailo Rudnytskyi to Sofia Yablonska: Communication Features], *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnogo instytutu presoznavstva*, Lviv, (7(25), 427–436 (in Ukr.).
2. Havryliv, T. (2018). Identychnisni implikatsii: «Z krainy ryzhu ta opiiu» Sofii Yablonskoi-Uden [Identity implications: «From the Country of Rice and Opium» by Sofia Yablonska-Uden], *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, Lviv, (31), 251–266 (in Ukr.).
3. Homeniuk, V. (2017). Z epistoliariiu korespondentky: spivpratsia Sofii Yablonskoi iz zhurnalom «Nova Khata» [From the correspondent's epistolary: Sofia Yablonska's cooperation with «Nova Khata» magazine], *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnogo instytutu presoznavstva*, Lviv, (7(25), 436–448 (in Ukr.).
4. Gabor, V. (2018) «...chy isnuut ishche des na sviti raiski ostrovy...» (Narodzhennia zori Sofii Yablonskoi na storinkakh halytskoi presy 20–40-kh rr. XX st.) [«...whether there are paradise islands anywhere else in the world...»]: The Birth of Sofia Yablonska's Star on the Pages of the Galician Press in 1920s-1940s], *Yablonska S. Lysty z Paryzha. Lysty z Kytaiu: podorozhni narysy, novely, opovidannia, esei, interviiu*, Lviv, 9–15 (in Ukr.).
5. Katola, O. (2022). Tematyчне novatorstvo publikatsii Sofii Yablonskoi u halytskii presi mizhvoiennoi doby [The tematik novently of Sofia Yablonska's publications in Galician periodicals of the interwar period], *Presoznavstvo*, (1), 217–226 (in Ukr.).
6. Chipka, Halaktion [Kupchynskyi, R] (1933). Lyst do zemliachky [Letter to a fellow countrywoman], *Dilo*, (172) (in Ukr.).
7. Iablonska, S. (1933). Lyst zi Skhodu na lysty z kraiu [Letter from the East to letters from the region], *Dilo*, (167) (in Ukr.).

Lidiya Snitsarchuk

Doctor of Science in Social Communication, Professor,
 Director of the Research Institute for Press Studies,
 Deputy Director General for Research
 Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv
 (Lviv, Ukraine)

**«I HAVE TO WRITE – MY LIFE DEPENDS ON IT»:
 SOFIA YABLONSKA'S CORRESPONDENCE
 WITH OLENA KYSILEVSKA (1934–1939)**

The article examines a series of letters by the writer and journalist Sofia Yablonska sent from China, France, and the Galician region in 1934–1939 to Olena Kysilevska, a social, political, and cultural activist, writer, editor of the magazines «Zhinocha Dolia» and «Zhinocha Volia», and journalist. This corpus of little-known

sources helped us to better understand and clarify the characteristics of epistolary communication between two outstanding creative personalities.

The tone of these letters varied depending on the topics covered, ranging from business talks about issues related to Sofia Yablonska's publications, particularly in the Kolomyia-based «Zhinocha Dolia» (Women's Fate), to heartfelt accounts of the writer's personal life and her contemplations on life principles and their meaning. Because of established historical conditions, this corpus of letters is currently kept in the National Library in Warsaw, Republic of Poland.

It is noted that a great deal of information is contained in the letters that helps one understand Sofia Yablonska's passion for traveling and her journalistic career, as well as the peculiarities of her perception and creative reproduction of reality, her response to events both that happened to her in the country where she lived at the time and that took place in the country she dreamed to visit, as well as other important circumstances of her eventful life.

The primary topics and issues addressed by Sofia Yablonska are noted, together with details about her unique personality qualities, unusual methods of text creation, writing style, and attitude toward criticism of her published works. The journalistic materials (letters, author's columns, trip essays, etc.) by Sofia Yablonska are categorized according to their genres. It was also confirmed that Sofia Yablonska actively wanted to engage in the cultural life of the region's Ukrainian community.

Keywords: Sofia Yablonska, Olena Kysilevska, epistolary, 1920s, Galician press, creative biography, journalistic activity.